

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28.02.1966, sp. zn. 5 Cz 3/66, ECLI:CZ:NS:1966:5.CZ.3.1966.1

Číslo: 31/1966

Právní věta: V řízení o výchově nezletilce je nutno zjišťovat příčiny, které ovlivnily vztahy mezi rodiči a dětmi a mezi rodiči a jinými osobami, které se podílejí na výchově nezletilého. Zákon o rodině neobsahuje ustanovení, jež by umožňovalo soudu přenést výkon dohledu na jiný orgán. Vymezení práv a povinností k dítěti podle § 45 odst. 1 zák. o rod. musí být obsaženo v rozhodnutí, jímž se rozhoduje o výchově nezletilce, jde-li o práva a povinnosti třetích osob, jež jsou s výchovou nezletilce bezprostředně spojena.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 28.02.1966

Spisová značka: 5 Cz 3/66

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Ochranný dohled, Výchova dítěte

Předpisy: 94/1964 Sb. § 28

§ 120

§ 132

§ 220

§ 43

§ 45

§ 50 99/1963 Sb. § 1

§ 6

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 31/1966 sb. rozh.

V řízení o výchově nezletilce je nutno zjišťovat příčiny, které ovlivnily vztahy mezi rodiči a dětmi a mezi rodiči a jinými osobami, které se podílejí na výchově nezletilého.

Zákon o rodině neobsahuje ustanovení, jež by umožňovalo soudu přenést výkon dohledu na jiný orgán.

Vymezení práv a povinností k dítěti podle § 45 odst. 1 zák. o rod. musí být obsaženo v rozhodnutí,

jímž se rozhoduje o výchově nezletilce, jde-li o práva a povinnosti třetích osob, jež jsou s výchovou nezletilce bezprostředně spojena.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 1966, [5 Cz 3/66.](#))

Rodiče nezletilce byli rozvedeni rozsudkem býv. lidového soudu ve Žďáře nad Sázavou ze dne 2. května 1957, č. j. C 22/56 – 23. Ohledně dvou dětí, pocházejících z tohoto manželství – nezl. S., nar. 4. 5. 1950 a nezl. D., nar. 9. 2. 1952 – byla provedena pro případ rozvodu manželství rodičů úprava jejich poměrů usnesením býv. lidového soudu ve Slaném ze dne 14. prosince 1956, č. j. 4 Nc 179/56 – 51, jímž byla schválena dohoda, podle níž nezl. S. byl svěřen do výchovy otce a nezl. D. do výchovy matky. Nezletilý S. však od uvedeného rozhodnutí zůstal nadále ve výchově prarodičů ze strany matky manželů K. a H. N.

Dne 8. října 1963 požádal otec soud o pomoc při přemístění nezletilce do jeho výchovy s tím, že výchova u prarodičů vykazuje značné nedostatky a že ani dočasný pobyt nezletilce o letních prázdninách v roce 1963 v jeho rodině nepřivodil výraznější obrat v závadném chování nezletilce. Prarodiče naproti tomu podali návrh, aby nezletilec byl i soudním rozhodnutím svěřen do jejich výchovy, když o něj vlastně již od rozvodu manželství rodičů pečují.

Okresní soud ve Žďáře nad Sázavou rozsudkem ze dne 8. září 1964, č. j. P 124/64 – 44 návrh prarodičů na svěření nezl. S. do jejich výchovy zamítl a zamítl též návrh na vyslovení ústavní výchovy nezletilce. Vyslovil, že zůstává nadále v platnosti rozhodnutí býv. lidového soudu ve Slaném ze dne 14. prosince 1956, č. j. 4 Nc 179/56 – 51, kterým byl nezletilec svěřen do výchovy otce s tím, že nad jeho výchovou u otce se nařizuje ochranný dohled.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 12. ledna 1965, č. j. 7 Co 490/64 – 59, změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že nezletilce svěřil do výchovy prarodičů K. a H. N. a nad jeho výchovou vyslovil dohled, který uložil provádět ONV – odboru školství a kultury Brno – venkov.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona, podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozhodnutím krajského soudu byl porušen zákon, a toto rozhodnutí zrušil.

Z odůvodnění:

Povinností soudu v řízení o výchově nezletilce – podobně jako i v jiných věcech, projednávaných v občanském soudním řízení – je zjistit skutečný stav věci co nejúplněji. To předpokládá, že budou též co nejúplněji zjištěny příčiny, které vedly k vytvoření jinak objektivně zjištěného vztahu mezi rodiči a nezletilcem, mezi rodiči a jinými osobami, které se podílejí na výchově nezletilce, případně mezi nezletilcem a těmito osobami.

Krajský soud vycházel ve svém rozhodnutí především z toho, že se vytvořilo mezi prarodiči a nezletilcem citové pouto a že naopak vztah nezletilce k otci je vrcholně chladný. Tento soud se však nezabýval otázkou, čím byla tato situace vyvolána a proč došlo k tomu, že vztah mezi uvedenými osobami nabyl takového charakteru. Z tohoto hlediska neprovedl zejména důkaz spisy uvedenými pod bodem 1] vyjádření krajského prokurátora v Brně ze dne 18. 11. 1964, nevyšetřil, co bylo příčinou útěku nezletilce od otce v září 1963 a v únoru 1964 zpět k prarodičům. Konstatování, že otec o nezletilce nejevil zájem, nevyznívá vzhledem k obsahu spisu zcela přesvědčivě, zejména ve srovnání s jeho opětovnou snahou dosáhnout převedení dítěte do jeho výchovy.

Krajský soud na druhé straně přecenil citový vztah, který se mezi nezletilcem a prarodiči v průběhu delšího pobytu u nich vytvořil. Nezletilec byl jimi sice již velmi dlouho vychováván, vzhledem k tomu, že matka dítěte se na jeho výchově vůbec nepodílela a otec – přes počáteční pokusy o přemístění nezletilce do své nové rodiny – se smířil s fakticky se vytvořivším stavem, když nezletilec byl

vychováván prarodiči. Krajský soud náležitě neuvážil zprávu ZDŠ v R. ze dne 8. prosince 1964, z níž plyne, že nezletilec má ve všech hlavních předmětech nedostatečný prospěch, že uložené úkoly odbývá, že má velmi slabou vůli a že mu chybí pevné vedení a důsledná kontrola. Škola vyslovuje názor, že prarodiče sice mohou poskytnout svému vnukovi dobré hmotné zajištění, ale již nestačí na jeho výchovu. Podle zprávy MNV v S. ze dne 9. prosince 1964, nemají prarodiče, vzhledem k svému zaměstnání, tolik času, aby mohli nezletilce – vzhledem k jeho projevům nekázně – řádně vychovávat a kontrolovat. Závadné chování nezletilce bylo několikrát projednáváno na MNV za přítomnosti prarodičů i nezletilce, nebylo však dosaženo zlepšení. Obě uvedené zprávy se jeví být v nesouladu s názorem, který krajský soud v rozhodnutí vyslovil, že totiž prarodiče věnovali a dosud věnují nezletilému náležitou osobní péči.

Nedostatky ve výchově nezletilce, které již byly zjištěny, případně, které vyjdou ještě v dalším řízení najevo, musí vést soud k závěru o vhodnosti a účelnosti odpovídajícího výchovného opatření, které ovšem musí být v souladu s cíli společnosti při výchově mládeže.

Krajský soud též pochybil, když výkonem dohledu nad výchovou nezletilce pověřil ONV – odbor školství a kultury Brno – venkov. Zákon o rodině v ustanovení § 43 odst. 2 vychází ze zásady, že národní výbor, který dohled stanoví, jej také provádí. Tato zásada dopadá i na soudy, pokud toto opatření vysloví (§ 43 odst. 3 zák. o rod.). Zákon o rodině neobsahuje ustanovení, jež by umožňovalo soudu přenést výkon dohledu na jiný orgán a ani vládní nařízení č. 59/1964 Sbírky, upravující úkoly národních výborů při péči o děti, nepověřilo národní výbory výkonem uvedeného výchovného opatření, nýbrž ukládá jim jen spolupůsobit při jejich výkonu. I když tedy soud vzhledem k svým úkolům nemůže dohled nad nezletilcem v potřebné míře vykonávat přímo svými pracovníky, je jeho povinností zajišťovat výkon dohledu zejména tím, že požádá o součinnost při jeho provádění orgán, který podle okolností může na nezletilce nejúčinněji a nejsoustavněji výchovně působit.

Rozhodnout o výkonu práv a povinností rodičů nebo jiných osob k nezletilci, případně o jejich změně, je soud povinen v jediném rozhodnutí. Podle § 152 odst. 2 o. s. ř. má být rozhodnuto rozsudkem o celé projednávané věci. Podmínky druhé věty uvedeného ustanovení, odůvodňující též možnost rozhodnout nejdříve jen o její části, není vhodné vztahovat na rozhodování o výchově a výživě nezletilce a zejména na rozhodování podle § 45 odst. 1 zák. o rod. Vymezení práv a povinností musí být obsaženo současně v rozhodnutí, jímž se rozhoduje o výchově nezletilce, když práva a povinnosti třetích osob jsou s výchovou nezletilce bezprostředně spojena.

Krajský soud nezjednal si proto pro své rozhodnutí úplné skutkové předpoklady, nepřihlédl pečlivě ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, což mělo spolu s dalšími pochybeními za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Napadeným rozhodnutím byl tak porušen zákon v ustanovení § 1, 6, 120, 132, 220 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 50 odst. 2, 28, 43 odst. 2 písm. b), odst. 3 a 45 odst. 1 zák. o rod.

Poznámka: Srov. i rozhodnutí uveřejněné pod č. 2/1965 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.